

МИНИСТЕРСТВО НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

Проект НПИМД-КО1-М-087/2023/26.03.2023г. „Академия за младежки граждански инициативи“, Договор 25-00-71 от 25.07.2023 г., финансиран от Министерство на младежта и спорта по Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта 2023-2025 г.

**МАТЕРИАЛИ
ЗА ОБУЧЕНИЕ
ПО
ПРОЕКТ
НПИМД-КО1-М-087/2023/26.03.2023г.
„АКАДЕМИЯ ЗА МЛАДЕЖКИ ГРАЖДАНСКИ
ИНИЦИАТИВИ“**

***Договор 25-00-71 от 25.07.2023 г., финансиран от
Министерство на младежта и спорта по Национална
програма за изпълнение на младежки дейности по
чл. 10а от Закона за хазарта 2023-2025 г.***

Публични политики – форми, същност и съдържание. Роля на гражданското общество и инструменти за въздействие при изработване и провеждане на политики, вкл. и секторни, от обществен интерес.

1. Публични политики – форми, същност и съдържание.

Публичните политики са решения, действия и програми, които правителствата и други публични институции приемат с цел управление на обществените проблеми и предизвикателства. Те имат за цел да регулират и насочват различни аспекти на обществото и икономиката.

Политиките са инструмент за разрешаване на обществено значими проблеми. Те на първо място идентифицират проблемна област, предлагат решения на проблемите и посочват инструментите за интервениране, т.е. за прилагане на предложените решения.

Те са насочени към постигане на цели, които имат широко влияние върху обществеността. Именно по това те се различават от фирмените или частите политики, които имат ограничено влияние и носят ограничена, частна промяна. И тъй като потребителите на тези публични политики са голям брой хора е изключително важно те да бъдат подготвени адекватно, отговорно и реалистично. Политиките водят до промяна на обществените процеси и събития и имат дългосрочно въздействие върху развитието.

Основните видове публични политики са:

- Регулаторни политики. Те се насочват към установяване на правила и стандарти за контрол и регулация на дейности в области като здраве,

околна среда, финанси и други. Например такива са стандартите за финансиране на средните училища, детските градини, медицинските пътеки по Здравна каса. Най-популярният регулаторен документ е законът за движение по пътищата.

- Фискални политики. Те включват управление на бюджета, данъци и разходи, с цел поддържане на икономическа стабилност и насърчаване на икономически растеж. Поради това обществото плаща данъци, с които се поддържат болници, училища и др. Тек позападат и така наречените икономически политики, които целят насърчаване на икономическия растеж, предоставяне на бизнес възможности и насърчаване на местните предприемачи.
- Социални политики: С тях се насочва внимание към социалните нужди на гражданите, като здравеопазване, образование, социално подпомагане и трудова политика.
- Външни политики: Те се отнасят до взаимодействието на дадена страна с други национални и международни актьори, включително въпроси на сигурност, търговия и дипломация.
- Териториално-селищни политики, свързани с градско планиране и земеползване. Това включва определяне как ще се използва земята в града или общината, строителство, инфраструктура и запазване на природни обекти, вкл. и изграждане и поддържане на инфраструктура, в т.ч. пътища, водоподаване, канализация, обработка на отпадъци и други обществени услуги.

Целите на публичните политики са разнообразни и включват:

- ✓ Решаване на обществени проблеми и предизвикателства.
- ✓ Подобряване на качеството на живот на гражданите.
- ✓ Гарантиране на справедливост и равенство в обществото.
- ✓ Създаване на икономическа стабилност и насърчаване на икономическия растеж.
- ✓ Защита на националната сигурност и интереси.
- ✓ Спазване на законите и регулациите.
- ✓ Подпомагане на устойчиво развитие и опазване на околната среда и др.

Публичните политики играят ключова роля в управлението на обществото и икономиката, като насочват ресурсите и усилията към постигане на конкретни цели и решаване на важни проблеми.

2. Публични политики на местно ниво.

Публичните политики на местно ниво се отнасят до решения и програми, приети на общинско ниво от общинския съвет, с цел управление на проблемите и нуждите на местната общност. Те насочват усилията на местната власт към подобряване на качеството на живот регионите и общините. Местната власт – кмета, зам. кметовете, администрацията, общинския съвет и т.н. са ангажирани с това да организират подготовката, да приемат, да изпълнят и отчетат една публична политика.

Основните политики на местно ниво са в областта на младежките дейности, културата, инвестиционната, инфраструктурна, управление на собствеността, управление на околната среда и т.н. и т.н. Всички политики на местно ниво произтичат от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) или от някой специализиран закон, например Закона за регионално развитие (ЗРР).

Всяка политика намира своята конкретизация в различни планове и програми, които имат специфичен обхват. Така например **образователните политики, това са политиките, които се** отнасят до управлението и финансирането на местните училища, програми за образование и други инициативи, свързани с учебния процес на местно ниво могат да включват:

- Финансиране на училищата. Общинската администрация решава как ще бъде разпределен бюджетът за образование между различните училища в общината чрез т.нар. делегирани бюджети. Това включва финансиране за учебния процес, поддръжка на материалната база, програми за подобряване на квалификацията и др.

- Програми за обучение и професионално развитие на учители. Националните или местните власти могат да предоставят финансиране за обучение и професионално развитие на учители, за да гарантират, че те разполагат с необходимите компетенции и знания.

- Разработване на програми за извънкласни дейности. Местните власти могат да създадат политики, които насърчават инклузивното образование, като предоставят подкрепа и ресурси за учениците с учебни или специални потребности.
- Програми за насърчаване на изкуствата и спорта. Местните политики могат да включват инициативи за насърчаване на изкуствата и спорта в училищата, като субсидии за ученически проекти и състезания.
- Сътрудничество с местни общности. Местните власти могат да работят в тясно сътрудничество с местни общности и родителски съвети, за да създадат образователни програми и инициативи, които отразяват конкретните нужди и ценности на местната общност.
- Образователни технологии. Местните политики могат да включват инвестиции в образователни технологии и интернет достъп в училищата, за да подпомогнат учебния процес и обучението на учениците в цифровата епоха.

Тези са само някои от примерите за образователни политики на местно ниво, които могат да бъдат приети, за да подобрят образователния опит и резултатите на учениците в конкретния местен район.

Целите на публичните политики на местно ниво могат да са:

- Подобряване на живота в местната общност, като предоставяне на качествено образование, здравеопазване и социална подкрепа.
- Укрепване на икономическото развитие и създаване на работни места в областта.
- Осигуряване на безопасност и благополучие на гражданите.
- Подпомагане на устойчивост и опазване на околната среда в общината.
- Развиване на инфраструктура и поддръжка на обществените услуги.

Времевият хоризонт на разработваните политики може да бъде в широк спектър. Стратегическите политики са тези, които имат много дълъг период на действие. Техният времеви хоризонт варира между 20 – 30 години. Те са динамични и биват актуализирани при съществена

необходимост, тъй като са по-абстрактни. Дългосрочните политики са тези, които имат времеви хоризонт 10 – 20 години. Те също са гъвкави документи, но визират по-къс времеви хоризонт, но също са с общ характер. Средносрочните политики са с период на действие 7 – 10 години. Те се характеризират с по-висока степен на конкретика, имат по-ясно изразена стратегическа част и съответно индикатори за мерене на въздействието. Краткосрочните политики имат 3 – 7 години период на действие. Те са с висока степен на конкретизация. Често имат подкрепящи многогодишни оперативни програми за тяхната реализация. Стратегическата част се основава на конкретни обществени потребности, като резултатите, които се очаква да бъдат постигнати с тези политики са количествено и качествено измерими чрез предварително разписана система от индикатори. Документите с по-къс времеви хоризонт имат оперативен характер и те подкрепят изпълнението на предварително дефинирана и избрана политика, но трудно могат да бъдат наречени политики. Те по скоро са проекти, програми, планове, стратегии и т.н. и обезпечават практическото изпълнение на дефинираната и обществено подкрепена публична политика.

3. Роля на гражданското общество и инструменти за въздействие при изработване и провеждане на политики, вкл. и секторни, от обществен интерес.

Гражданското общество играе важна роля при изработването и провеждането на политики от обществен интерес. То обикновено представлява група граждани и неправителствени организации, които се обединяват, за да въздействат върху правителствата и институциите, с цел подобряване на обществото.

Ето някои от начините, по които гражданското общество може да участва в този процес:

- **Анализ и информираност:** Гражданското общество може да събира информация и провежда анализи на различни проблеми и предизвикателства, пред които обществото се изправя. Това включва изследване на данни, провеждане на обстойни проучвания и публикуване на резултатите.

- **Застъпничество:** Гражданското общество може да изразява своите гледни точки и предложения пред правителствени институции и обществото като цяло. Това може да става чрез писма, публични изявления, протести и петиции.
- **Образование и информиране:** Гражданското общество може да играе роля в образованието на гражданите, като им предоставя информация за важни въпроси и проблеми. Това помага на гражданите да разберат политиките и да участват активно в обществения дебат.
- **Наблюдение и контрол:** Гражданското общество може да наблюдава дейностите на правителството и да го контролира, за да се увери, че политиките се изпълняват ефективно и се спазват правата на гражданите.
- **Участие в консултации:** Правителствата могат да провеждат консултации с гражданското общество, за да съберат мнения и предложения по конкретни въпроси преди вземането на решения.

Инструментите, които гражданското общество използва, включват социалните медии, средствата за масово информиране, образователни кампании, публични събития и други. Те също така могат да се организират в неправителствени организации или граждански инициативи, които събират хора с общи интереси и цели.

Гражданското общество е важен актьор в демократичната система, който помага за гарантиране на отчетност и участие на гражданите в формирането на политиките и в управлението на обществото.

Гражданското участие в процесите по формулиране, изпълнение и мониторинг на публични политики в България е изправено пред множество бариери. Някои от тях са:

- **Липса на опит, познания, традиция, експертиза и култура за участие.** В исторически план гражданското общество не е било включено в процесите на изработване на управленски решения. Такова на практика липсва през периода на социализма. Изграждащите се през демокрацията структури на гражданското общество все още не са достигнали такова ниво на зрялост, че да инициират и влияят активно на обществените процеси. Самото общество също не е достигнало степен на разбиране за възможностите, правата и отговорностите във връзка със собствения принос

в обществено-икономическия живот. Все още на държавата се гледа като на нещо извън отделния човек, към което той няма принос и не се причислява.

- Различни политически влияния, които управляват гражданското участие. Процесите на включване на заинтересованите структури на гражданското общество често са повлияни от така наречените „близки организации“. Това са такива организации, които системно участват в процесите по формулиране на политики, които са в правомощията на отделна институция. Това явление се наблюдава често и тук само се отбелязва без да се коментират причините за това, които могат да бъдат обективни и субективни. Например, непрозрачен подбор при включване с цел осигуряване на подкрепа на определени управленски решения, или пък включване породено от активната роля и работа на съответна структура на гражданското общество в определени сектори на определена територия.

- Икономически фактори, които определят поведението на включващите и включваните заинтересовани страни, въпросите които се дискутират и решенията които се вземат в съмнение за наличие на интерес от трети страни.

Разбира се, тези фактори не изчерпват всички, но описват основните аспекти на ограниченото включване на гражданското общество в процесите формулиране, изпълнение и мониторинг на публични политики.

Въпреки създадените предпоставки за широко консултиране на нормативни¹ и стратегически документи чрез регламентирането на този процес в нормативни актове и стандарти² гражданското участие е все още слабо. В Европа действа Кодекс на добрите практики за гражданско участие на Съвета на Европа³, чиито принципи са залегнали в редица документи на национално ниво, регионално и местно ниво у нас. Тяхното прилагане на практика, обаче, изисква целенасочени интервенции в посока изграждане на гражданско самосъзнание за участие и гражданска култура за включване.

¹ Закон за нормативните актове, Обн. ДВ. бр.27 от 3 Април 1973г., изм. ДВ. бр.65 от 21 Юли 1995г., доп. ДВ. бр.55 от 17 Юни 2003г., изм. ДВ. бр.46 от 12 Юни 2007г., изм. и доп. ДВ. бр.34 от 3 Май 2016г.

² МС. Стандарти за обществени консултации. С., 2010.

³ Кодекс на добрите практики за гражданско участие в процеса на вземане на решения. Одобрен от Конференцията на МНПО на заседанието ѝ на 1 октомври 2009 г. Извлечено: http://infopass.eu/cause/images/11_Kodex_dobri_praktiki.pdf